

Fortum Förnyelsebar Sverige AB
trangset@structor.se

Datum
2025-05-10

Samrådsyttrande avseende Trängset solcellspark i Älvdalens kommun, Dalarnas län

BirdLife Sverige lämnar nedanstående synpunkter på planerna att etablera en markbaserad solcellsanläggning i Trängset, Älvdalens kommun, Dalarnas län. Vi ser i grunden positivt på utvinning av solenergi som ett sätt att minska vår negativa påverkan på natur och klimat. Likväl måste solcellsanläggningar lokaliseras på platser där de utgör acceptabel miljöpåverkan, i enlighet med miljöbalkens krav om minimering av exploaterings negativa effekter för naturmiljön. Miljöer med rik biologisk mångfald och sådana som avsatts för naturskydd är i allmänhet direkt olämpliga för solcellsanläggningar. BirdLife Sverige har i princip samma inställning till solcellsenergiframställning som Naturskyddsföreningen.¹

Vi rekommenderar såväl bolag som myndigheter att i ett tidigt skede kontakta ornitologer med goda lokalkunskaper (gärna genom våra regionalföreningar) för att minska riskerna för att otillåten påverkan ska uppstå och/eller att projektplanerna inte går att realisera p.g.a. uppenbara konflikter med förekommande naturvärden. När det gäller skadelindring hänvisar vi till dokument som tagits fram av bl.a. IUCN.² I oktober 2022 publicerades en handbok om hur solcellsparker på mark kan anpassas för att främja biologisk mångfald och skapa ekosystemtjänster.³ Handboken innehåller ett åtgärdsbibliotek med konkreta förslag på hur verksamhetsutövare kan anpassa parken på bästa sätt. Vi anser att sådana åtgärder ska tillämpas.

Vid placering av solcellsanläggning i skogsmark innebär det en omvandling av livsmiljöer som riskerar att aktualisera artskyddsförordningens förbudsregler. Det måste därvid redovisas hur kontinuerlig ekologisk funktion ska bibehållas (eller återupprättas) för arterna som förekommer på platsen. Detta måste redovisas utifrån vid lämplig tidpunkt genomförda fågel- och naturvärdesinventeringar i samband med upprättad miljökonsekvensbeskrivning. Generellt bör skogsmark med någorlunda goda förutsättningar för biologisk mångfald, i stället för att härbärgera solcellsanläggningar, bibehållas och restaureras för maximal nytta för klimat och biodiversitet. Specifikt för Trängset bör detta exempelvis gälla för sumpskogar och myrmarker.

BirdLife Sverige menar att solcellsanläggningar i första hand bör planeras på redan exploaterad eller bebyggd mark och i andra hand på skogs-/jordbruksmark med låg biodiversitet där negativ påverkan på biologisk mångfald kan undvikas. Solcellsparker har tidigare inte förekommit i någon större omfattning och kunskapen om hur sådana påverkar det lokala fågellivet och naturmiljön är därför begränsad. De föreslås ofta täcka stora ytor, med påföljd att fåglars och andra organismers livsmiljö minskar. Detta leder sannolikt till försämrade häcknings- och födosökmöjligheter för en del arter.

Solcellsparker kan emellertid med rätt utformning gynna biologisk mångfald i öppna landskap med brist på gräsmark. Där kan solcellsanläggningar anpassade för biologisk mångfald minska fragmenteringen av

¹ <https://cdn.naturskyddsforeningen.se/uploads/2024/09/positionsapper-solenergi.pdf>

² Bennun L et al. 2021. *Mitigating biodiversity impacts associated with solar and wind energy development. Guidelines for project developers.* IUCN & The Biodiversity Consultancy. <https://doi.org/10.2305/IUCN.CH.2021.04.en>

³ Pettersson I et al. 2022. *Ecovoltaics och agrivoltaics - en handbok om solcellsparker som gynnar biologisk mångfald och ekosystemtjänster.* ISBN 978-91-89711-96-9. RISE Research Institutes of Sweden.

värdefulla habitat, bidra till ökad biodiversitet och skapa miljöer som gynnar biologisk mångfald.⁴⁻⁵ De fröblandningar som används måste därvid ha pålitligt lokalt/regionalt ursprung och vara hållbart producerade⁶, helst i syfte att bidra maximalt till den ekologiska restaurering som såväl Sverige som övriga Europa (och andra delar av världen) måste genomgå framöver. Storleken på de öppna ytorna mellan raderna av solcellspaneler påverkar sannolikt vilka fåglar som vågar födosöka där utan att känna sig "instängda". Ett avstånd om sex meter bör vara ett minimum.

Allmänt och utifrån befintlig kunskap föreslår BirdLife Sverige i nuläget följande åtgärder i anslutning till solcellsanläggningar.

- Solcellspanelerna ska vara antireflexbehandlade för att minska risken för fågelkollisioner. Särskilt viktigt kan detta vara i anslutning/närhet till blöta miljöer, så att inte panelerna misstas för vattenytor av sjöfåglar som då kan lockas att försöka landa.⁷ Kunskapsunderlaget om hur mycket användandet av antireflexbehandlade paneler minskar olycksriskerna är emellertid klen och det är därför viktigt att frekvensen av eventuella olyckor med fåglar undersöks närmare. Nämda risker bör vara lägre för vinklade paneler. I händelse av att panelerna i stället placeras vertikalt, vilket antas minska markanspråken, ökar sannolikt riskerna för att fåglar av misstag dör genom att kollidera med dem.
- Eventuella luftledningarna och tillhörande elinstallationer i anslutning till solcellsanläggningen ska vara isolerade eller installerade så att dödliga olyckor genom strömgenomgång inte kan inträffa för exempelvis större rovfåglar och ugglor. Det gäller särskilt jordade elstolpar som kräver extra fågelskyddsåtgärder för att minimera risken för eldöd.
- Växturval och slåttertider bör planeras så att dessa passar ihop med målsättningar för biologisk mångfald. Blomrika fröblandningar rekommenderas, liksom variation och artsammansättning som är lämplig för platsen och i övrigt gynnar biologisk mångfald. Introduktion av invasiva arter och sådana som kan hämma prioriterade växter måste undvikas.
- Markväxtligheten bör slås en gång per år, sent på säsongen så att blomning och fröspridning gynnas samt att fågelungar blivit flygfärdiga. Eventuellt kreatursbete ska anpassas till den biologiska mångfald som ska gynnas på platsen. Bekämpningsmedel och konstgödsel ska undvikas inom och i direkt anslutning till solcellsparken. Sånglärkor m.fl. gynnas av att det även finns ytor med barmark och ständigt låg växtlighet, såsom traktorspår eller vältrampade stigar.
- Kantzoner mot åar, bäckar och diken är viktiga för biologisk mångfald och bör uppgå till minst 30 meter (på vardera sida), men i den mån det går att vidga dem mer kan fler viktiga habitat inrymmas i form av trädbårder, buskmark och gräsytor. Kantzoner med motsvarande bredd är betydelsefulla även mot skogsbyr, åkerholmar och liknande. Naturvårdande skötsel och åtgärder kan förstärka värdena ytterligare.

⁴ Blaydes H et al. 2021. *Opportunities to enhance pollinator biodiversity in solar parks*. Renewable and Sustainable Energy Reviews, Volume 145. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2021.111065>

⁵ Jobson B et al. 2024. *Opportunities for enhancing biodiversity at wind and solar energy developments*. Gland, Switzerland: IUCN, and Cambridge, UK: The Biodiversity Consultancy; <https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/2024-037-En.pdf>

⁶ Pedrini S et al. 2020. *Collection and production of native seeds for ecological restoration*. Restoration Ecology 28(S3): 228–238. <https://doi.org/10.1111/rec.13190>

⁷ Hathcock C. 2018. *Literature review on impacts to avian species from solar energy collection and suggested mitigations* har ibland missuppfattats som att "sjöeffekten" inte med säkerhet existerar. Vad referensen anger är emellertid att "no empirical research has been conducted to evaluate the attraction of PV facilities to migrating waterfowl or songbirds", vilket innebär att empirisk forskning för att utvärdera attraktionskraften helt enkelt inte har genomförts.

- Stora delar av såväl skogs- som jordbrukslandskapet är i stort behov av återvätning, vilket faller väl in i EU-förordningen om restaurering för att gynna klimat och återskapa biologisk mångfald. BirdLife Sverige uppmanar därför till att se över möjligheterna att blötlägga ytor i samband med anläggning av solcellsparker på mark.
- Anläggning och byggnation av solcellsparker på mark bör utföras utanför häckningstid för att minska risken för störning på häckande fåglar (och andra djur). Detta innebär att anläggnings- och byggnationsarbeten, i synnerhet i mångfaldsrika miljöer, bör ske under perioden 1 augusti – 1 april.
- För att öka kunskapen om hur fågellivet påverkas uppmanar vi till uppföljning av fåglarnas uppträdande i och intill en solcellspark både innan och vid byggnation samt en tid därefter. Häckande fåglar inom parken och i dess närhet samt eventuell förekomst av döda eller skadade fåglar bör undersökas. Villkor för uppföljning bör ingå vid tillståndsgivning.

I takt med ett ökande antal ansökningar om tillstånd för solcellsanläggningar finner BirdLife Sverige anledning att påpeka behovet av att beakta landskapsperspektivet samt att Länsstyrelsen inom tillståndsprövningen måste bedöma kumulativa effekter (även i förhållande till vindkraftsparker, skogsavverkning och annan exploatering).

Vad gäller förväntad påverkan på fågel-/naturvärden från den aktuella solcellsparken önskar BirdLife Sverige ta del av genomförda inventeringsrapporter som utgör underlag för projektets miljökonsekvensbeskrivning innan vi kan göra en slutgiltig bedömning av risken för att artskyddsförordningens förbudsregler aktualiseras. Vi förväntar oss att miljökonsekvensbeskrivningen redovisar hur Trängslet solcellspark kan etableras utan negativ påverkan på förekommande arters möjligheter att häcka framgångsrikt i området.

Daniel Bengtsson
Fågelskyddsansvarig, BirdLife Sverige
Tel. 070 515 45 33, e-post: daniel.bengtsson@birdlife.se